

HLA SATEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2021
ROČNÍK 27
NEPRODEJNÉ

11

WWW.PRAHA15CZ

**PŘIHLASTE SE
DO MOBILNÍHO
ROZHLASU**

STRANA 13-14

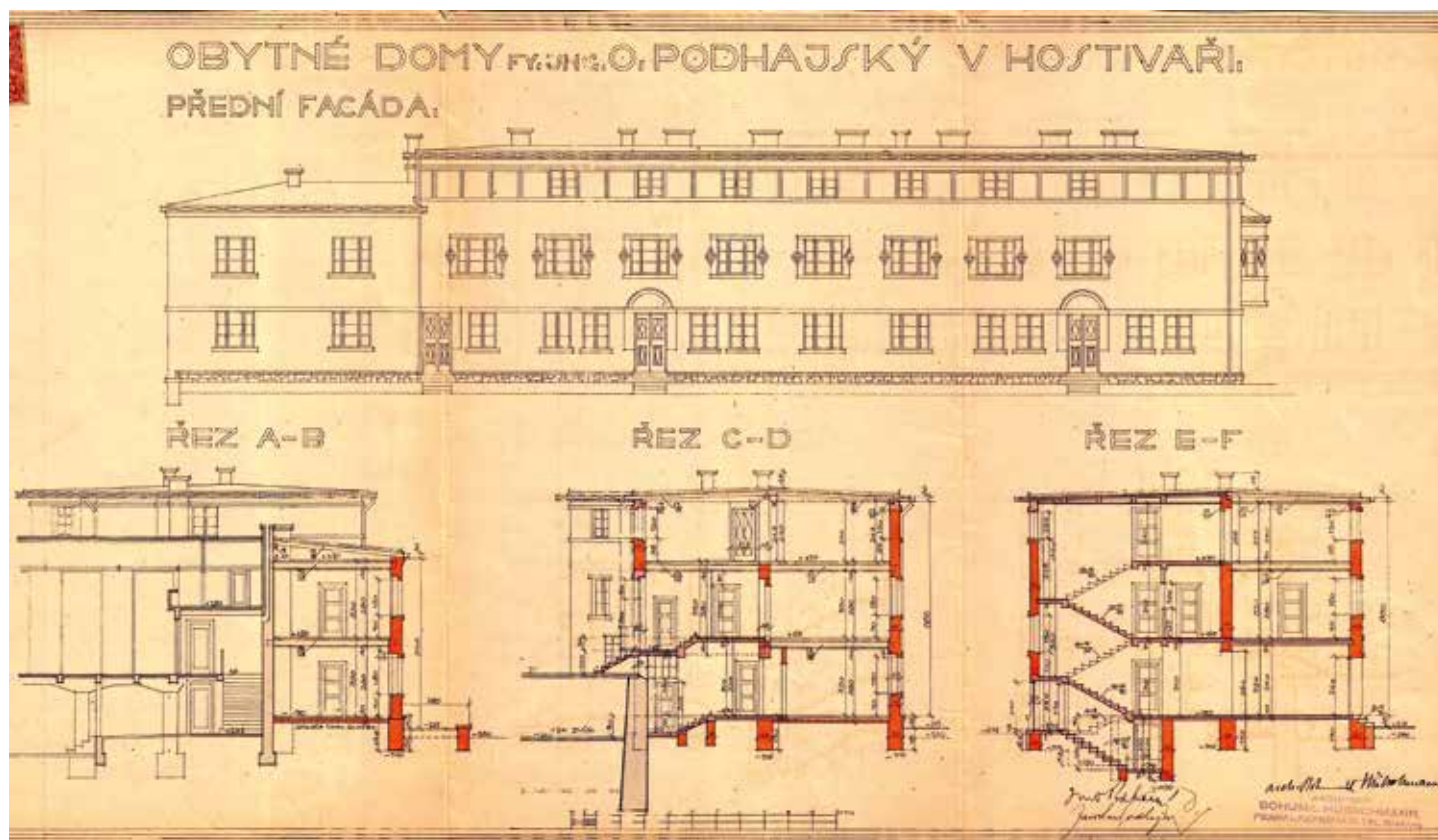
TOVÁRNÍK PODHAJSKÝ – VŠECHNY SÍLY TOVÁRNĚ A ZAMĚSTNANCŮM

Příběh hostivařské továrny
Ing. O. Podhajského jsme opustili
v období před II. světovou válkou.
Ale v Hostivaři se dokázali vyrovnat
i s touto situací a strojírný nakonec
neohrozil ani nacismus.

ŠKOLNÍ PSYCHOLOG V PRAZE 15

Zdaleka ne každá škola má svého
školního psychologa, zajímalo nás
proto, co takový školní psycholog
dělá a jaký přínos pro školu
má. Ptali jsme se PhDr. Radky
Smíškové, která tuto pozici
zastává v ZŠ Veronské náměstí.

Architektura v Hostivaři – Díl 10. Továrník Ing. Otakar Podhajský – Všechny síly továrně a zaměstnancům

*Pro své zaměstnance
nechal továrník
Podhajský stavět domy,
biograf či kantýnu*

Příběh hostivařské továrny na obráběcí stroje Ing. O. Podhajský jsme opustili v období před II. světovou válkou, kdy nastávalo těžké období. Ale v Hostivaři se dokázali vyrovnat i s touto situací a Podhajského strojírny dokonce neohrozil ani nacismus...

Nejlépe národu hostivařského továrníka Podhajského vystihl článek v Národních listech ze dne 7. října 1936: „Ing. O. Podhajský uplatňuje v podniku nejen svou vědeckou vyspělost a světový rozhled, nýbrž i neobyčejnou píli a houževnatost zachováváve svoji vrozenou skromnost, která zračí se v jeho jednoduchém a zcela práci a rozkvětu závodu věnovaném životě.“

Jiným dobovým svědectvím o osobnosti Ing. Podhajského je článek ze dne 28. srpna 1936, který vyšel v týdeníku Hospodářský rozhled: „Podhajští jsou dva, oba inženýři – Otakar a Jaroslav. Mladší Jaroslav je více znám ve společnosti. Má v rukách obchodní otěže. Starší Otakar je zakladatelem a držitelem majoritní akciové společnosti a technickou duší podniku, který se houževnatostí svého vedení vypracoval z malé firmy na vedoucí závod v oboru obráběcích strojů. Původně byl určen výrobě vzduchotechnických výrobků, k níž se později připojila i výroba kovového nábytku. Po náročných začátcích přibýly později i obráběcí stroje, pro něž

nastala konjunktura za války... Úspěchy nejsou jen výsledkem velkých technických zkušeností, nýbrž skutečné lásky. Podhajský se se svými stroji dovede mazlit jako s dětmi, nerozpakuje se v nejlepších šatech vlézt pod stroj, z něhož crčí olej, aby našel závadu... Z praktických důvodů zásadně používal letadlo, jakožto nejdokonalejší dopravní prostředek ze strojírenského hlediska... (poznámka: vlastnil také auto a řídil jej jako jeden z prvních automobilistů v Čechách, ale využíval ho spíše pro praktické účely, jízdy za zákazníky nebo za rodinou). Otakar Podhajský je věčný, jako jeho stroje. Je málomluvný, abstinentský, pouze v zájmu o práci a o závod je nestřídmý a často zkracuje i prázdniny s rodinou...“ Z hodnocení vyplývá několik nejzásadnějších

rysů jeho povahy: touha tvořit, řemeslná zručnost, hluboké znalosti, houževnatost, skromnost a neokázalost. Bydlel v továrně, nevlastnil přepychovou vilu ani víkendovou chatu, nejezdil do lázní ani k moři.

Na sklonku života

V říjnu 1936 hostivařská sokolovna zažila slavnost, kterou uspořádali zaměstnanci svému šéfovi k šedesátinám. Zaznělo tam několik pozdravných projevů, z nichž nejlépe vystihl svého dlouholetého přítele prof. Dr. Ing. Vladimír List (1877–1971), vynikající elektrotechnik, člen řady čs. i mezinárodních institucí a spoluautor prvního reálného projektu metra v Praze z roku 1926: „Shrnout a zvážit jeho činnost je možno nejlépe

Pohled na továrnu krátce po jejím dokončení. Areál zničil v roce 2018 požár a vymazal tak sto pět let historie jedné z nejúspěšnějších strojírenských firem v naší zemi

slovy anglického básníka Shalleye – Radost duše je v tvoření. Váš šéf je dokonalý případ muže, který tvořil, tvoří a bude tvořit.“

Zanedlouho se však začalo schylovat k válečnému konfliktu. Obava doléhala na všechny vrstvy obyvatelstva a mnoho lidí se snažilo pomoci obráně republiky dle svých možností. O vlasteneckém citění Otakara Podhajského hovoří jeho činy popsané v knize Toulky Prahou 15: „Těsně před válkou věnoval Otakar Podhajský sto tisíc korun na obranu státu. Po obsazení republiky hitlerovským Německem přednesl v rozhlasu projev, kde vybízel v národní jednotu, ve sdílení národních myšlenek a kultury a nabádal k další jednotné práci. „Milujte svou vlast nade vše, národ, který od věků do věků vyrovnával kulturu Západu a Východu, národ, který nezhrdl ani v dobách své slavné minulosti, aniž ztratil víru v sebe v dobách útisku a poroby. Průmyslník rovněž nabádal ke klidu a vyzval všechny k podpoře Národního souručenství, jediné formální politické strany, která za éry protektorátu směla fungovat.“

Zdraví Ing. O. Podhajského bylo vždy dobré, přitížilo se mu v červnu 1940, kdy strávil několik dní doma na lůžku. Když se stav náhle zhoršil, převezli jej urychleně do nemocnice, kde však dva dny po převozu dne 26. června ráno zemřel. Jeho pohřeb o tři dny později byl vypraven z nádvoří továrny a účast v průvodu byla obrovská. Dlouhý průvod pozůstalé rodiny, zaměstnanců a dělníků z ostatních továren a místních občanů dokládá jeho oblibu a vedl celou Hostivař až na místní hřbitov, kde byl uložen k věčnému spánku.

Ing. Otakar Podhajský měl tři dcery. Nejstarší Ludmila vystudovala strojní inženýrství, v roce 1939 se provdala za svého slovinského kolegu ze studií. Jeho rodiče vlastnili ve Slovinsku menší továrnu, kam mladí manželé odešli ještě před 2. světovou válkou. Manžel prostřední dcery Anny Emil Šmidák se stal po tchánově smrti, vedle Jaroslava, druhým ředitelem firmy Podhajský. Stejně tak nejmladší dcera Helena se provdala za Ing. Jana Schleszla, který rovněž pracoval ve firmě. V 50. letech oba manželé přijali příjmení Podhajský.

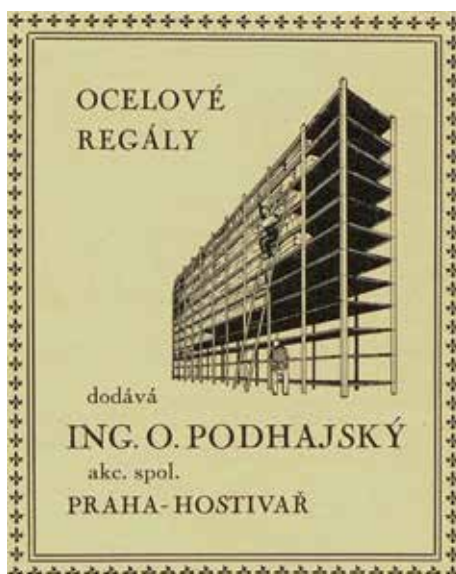
Poválečné období

Smrt továrníka a období 2. světové války přinesly firmě útrapy a škody. Němečtí okupanti omezovali výrobní program. Podnik po smrti zakladatele vedli jeho bratr Jaroslav a zeť Emil Šmidák. Po vybombardování německých továren sem začali posílat jejich stroje na opravu, a tak se naši dělníci seznamovali s konkurenčními výrobky, což částečně přispělo k přípravě poválečné výroby. Porevoluční změny se odehrávaly i na závodech, nejprve ustavením revolučních závodních rad. Řídícím orgánem se pak staly národní správy, které byly oficiálně schváleny a zavedeny dekretem, podepsaným prezidentem republiky dne 19. května 1945. U firmy Podhajský se tak stalo 19. července 1945. Dá se říci, že závody v národní správě

přestaly být de facto soukromokapitalistickými podniky. Další řešení přišlo na podzim 1945. Dekretem prezidenta č. 100 z 24. října 1945 bylo vyhlášeno znárodnění všech kovodělných závodů, které měly v té době více než 500 zaměstnanců, což se týkalo i hostivařské továrny. (Pro zajímavost v roce 1943 měly továrny Podhajský a Kameníček dohromady 289 úředníků a 2 100 dělníků.) O dobrém vztahu mezi bývalým továrníkem a dělníky svědčí i fakt, že vdově, paní Anně Podhajské byl až do její smrti v roce 1949 ponechán celý původní byt v areálu továrny a neměla se správou znárodněného podniku žádné potíže.

Po znárodnění se soustřeďovaly závody vyrábějící obráběcí stroje do větších celků. Ministr průmyslu zřídil 7. března 1946 výrobní celek „Spojené továrny na obráběcí stroje, národní podnik“ (zkratkou označovaný jako SPOTOS). Vyhláškou ministra průmyslu z 27. prosince 1945 byly za znárodněné prohlášeny také oba hostivařské závody. Následně byly k 1. lednu 1946 oba závody začleněny do národního podniku SPOTOS a každý obdržel své vlastní číselné označení: závod 01 (bývalý Kameníček) a závod 02 (bývalý Podhajský). Jejich výrobní program byl odlišný a zcela samostatný, takže by si navzájem nekonkurovaly. Jejich přímé sousedství a podobně zaměřený výrobní program však časem vedl ke sloučení, i když vytvoření nového závodu 02 ke dni 1. ledna 1947 provázely silné emoce.

První léta po válce nebyla nijak jednoduchá. Výroba narážela na nejrůznější potíže, od materiálových přes dopravní až po finanční. Ještě v roce 1946 uváděly oba podniky svoji produkci odděleně: bývalý Kameníček odvedl 291 a bývalý Podhajský 190 brusek. Do roku 1949 sloučený hostivařský závod SPOTOS 02 vyrobil celkem 2 520 brousicích strojů.

Vkusná firemní reklama z časopisu Typografia (1927)

Duše podniku, Otakar Podhajský, který se prý „nerozpakuje v nejlepších šatech vlézt pod stroj, z něhož crčí olej, aby našel závadu...“

Druhá etapa znárodnění, která převedla do vlastnictví lidově demokratického státu průmyslové podniky, proběhla k 1. lednu 1950, kdy byl zrušen národní podnik SPOTOS, jehož agendu převzal zástupně národní podnik TOS Čelákovice a vznikl národní podnik TOS Hostivař, který se stal hlavním nositelem nového vývoje v oboru brousicích strojů a sdružoval pod sebou i další pobočné závody. Po řadě reorganizací měl od 1. dubna 1958 do 31. prosince 1990 národní podnik TOS Hostivař již stejnou podobu. Jeho stabilizace byla výhodou pro uznání hlavního výrobce brousicích strojů v Československu a postupně získal významné místo i ve světové produkci v tomto oboru, jak tomu bývalo i za vedení Ing. Otakara Podhajského. Díky jeho nadání, serióznosti, poctivosti, touze po poznání, vzdělanosti, skromnosti i odříkání měl výsledky, které mu byly nejlepší odměnou a na nichž naše hospodářství ve strojírenství dodnes staví.

Po společenských změnách vznikla v roce 1996 z národního podniku TOS Hostivař akciová společnost CETOS, kterou v roce 2004 odkoupila skupina CTY GROUP, a. s., a od 1. ledna 2006 byl zahájen proces převodu výroby obráběcích strojů do společnosti TOS, a. s., se sídlem v Čelákovici. Tím se uzavřela kapitola dvou významných továren v Hostivaři.

Úspěšnou éru továrního areálu, který založil a vybudoval Ing. Otakar Podhajský se svým bratrem Jaroslavem, ukončil zničující požár 8. května 2018, který vymazal sto pět let historie jedné z nejúspěšnějších strojírenských továren na brusky a obráběcí stroje v naší zemi a krásné a účelné industriální architektury, jedné z prvních továren v Hostivaři, navržené architektem Bohumilem Hübschmannem a postavené firmou vršovického stavitele Bohumila Hraběte.

● Marie Zdeňková, Lukáš Berný
(za poskytnuté materiály děkujeme Janu Paterovi)